

12.1.2026

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet 2026

Tavoitteiden ja määrärahojen sitovuus

Kaupunginvaltuusto hyväksyy toimielintasolla sitovat tavoitteet ja niiden toteuttamiseen myönnetyt määrärahat, jotka ovat muutettavissa vain valtuuston päätöksellä.

Muut tavoitteet ovat toimielinten toimintaa ohjaavia perustelutietoja.

Talousarviota täytäntöön pantaessa on erityisesti otettava huomioon, että kaupunginhallituksen ja -valtuuston talousarviokäsittelyssä tekemät erillispäätökset ovat toimialoja sitovia ja ne tulee sisällyttää käyttösuunnitelmaan.

Käyttösuunnitelmat

Lautakuntien tulee helmikuussa tarkistaa talousarvioehdotuksen pohjana olleet käyttösuunnitelmansa vastaamaan valtuuston myöntämiä määrärahoja. Käyttösuunnitelmassa määritellään tarkennetut tavoitteet sekä tuloarviot ja määrärahat tehtäväkohtaisesti vastuualueille ja -yksiköille.

Lautakunnat ja toimialajohtajat ovat vastuussa siitä, että niiden alaiset toiminnot järjestetään niin, että määrärahat riittävät. Lautakunta ei saa ylittää myönnettyä kokonaismäärärahaa. Samoin on huolehdittava siitä, että valtuuston vahvistamat tulotavoitteet toteutuvat. Jos vuoden aikana määrärahoihin kohdistuu ylityspaineita, on toimintaa uudelleen arvioimalla turvattava määrärahojen riittävyys.

Hyvinvointikertomus ohjaa kunnan hyvinvointipolitiikkaa. Toimialojen on käyttösuunnitelmissaan ja talousarvion tavoitteiden toteuttamisessa huomioitava kaupunginhallituksen ja valtuuston hyväksymän hyvinvointikertomuksen painopistealueet. Painopistealueiden tavoitteiden toteutumista on seurattava ja arvioitava toiminnan raportoinnissa.

Kaupunginhallituksen alaisten toimintojen käyttösuunnitelma käsitellään kaupunginhallituksessa helmikuun loppuun mennessä.

Lautakuntien tulee lähettää hyväksytyt käyttösuunnitelmat kaupunginhallitukselle tiedoksi helmikuun loppuun mennessä.

Talousarvion sitovuus

Talousarviomäärärahojen sitovuustasot valtuustoon nähden on esitetty talousarviossa sivuilla 131 - 133. Kaupunginvaltuuston päättämät strategiset tavoitteet, niiden mittarit, arviointikriteerit ja toimenpiteet sekä niiden toteuttamiseksi myönnetty määrärahat ja merkityt tuloarviot ovat muutettavissa vain valtuuston päätöksellä ennen kuin niistä poiketaan.

Myös nettomäärärahan korottamista tai nettotuloarvion alittamista koskeva muutospäätös on tehtävä valtuustossa riippumatta siitä, aiheutuuko poikkeama arvioitua suuremmista bruttomenoista vai arvioitua pienemmistä bruttotuloista.

Talousarvion muutostarpeista on raportoitava talousarviovuoden aikana välittömästi, kun muutostarve on tiedossa.

Kaupunginhallitus ja lautakunnat päättävät käyttösuunnitelman yhteydessä toimialan vastuualueiden ja -yksiköiden sitovuustasot.

Vastuualueittaiset perustelut ovat lautakunnan perusteluja. Ne kuvaavat vastuualueen toimintaa, muutoksia talousarviovuonna, toimivat perusteluna euromääräesityksille, kertovat lautakunnan painotuksista ja aiotuista muutoksista talousarviovuonna. Perustelujen toteutumista tulee seurata, arvioida ja raportoida lautakunnan toimintakertomuksessa.

Määrärahaperusteiden noudattaminen

Talousarvion toteuttamisessa on noudatettava valtuuston ja lautakunnan käyttösuunnitelmassa vahvistamia perusteita.

Mikäli toimintaan saadaan valtionavustusta, ennen toimenpiteen suorittamista on varmistettava, että valtionavustus saadaan vahvistetun suuruisena.

Lautakunnat eivät saa:

- osoittaa määrärahoja talousarviovuoden aikana talousarvioon sisällyttömän toimintamuodon aloittamiseen
- osoittaa määrärahoja talousarvioon sisällyttömän palvelutason nostamiseen tai palvelujen laajentamiseen

Henkilöstömäärärahat sekä henkilöstösuunnittelu

Lautakunnan tulee vastata kokonaismäärärahansa riittävydestä, johon kuuluvat myös henkilöstömäärärahat. Virkojen perustaminen kuuluu kaupunginhallitukselle.

Palvelussuhteita ei saa ketjuttaa siten, että ne aiheuttavat vakinaistamistarpeen ilman olemassa olevaa virkaa tai tointa.

Lautakuntien ja toimialajohtajien tulee valvoa, ettei niiden alaista henkilökuntaa palkata ilman tarvittavia määrärahoja.

Lautakuntien ja toimialajohtajien tulee myös huolehtia siitä, että henkilökunnan palkkaus tapahtuu annettujen valtuuksien puitteissa ja että tehtyjen päätösten ja niiden kustannusvaikutusten seuranta ja valvonta on järjestetty asianmukaisesti.

Erillisessä henkilöstösuunnitelmassa määritellään tarkemmat henkilöstötavoitteet. Henkilöstösuunnittelutyöryhmä käsittelee vakinaisten virkojen ja toimien täyttämistä koskevat esitykset ja muut työtehtävien hoitamiseen liittyvät erityiskysymykset.

Seuranta

Taloushallintopalvelut raportoivat kaupunginhallitukselle ja valtuustolle talouden toteutumisesta kuukausittain. Valtuustolle annetaan osavuosikatsaus talousarvion ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta kahdesti vuodessa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista on arvioitava osavuosikatsauksissa ja toimintakertomuksessa.

Konserniyhtiöiden toiminnan seuranta ja arviointi tapahtuvat omistajapoliittisten linjausten ja konserniohjeen mukaisesti.

Toimialajohtajat raportoivat kaupunginhallitukselle säännöllisesti talouden toteutumatilanteesta, jolloin kaupunginhallitus voi tarvittaessa päättää uusista toimenpiteistä.

Toimialojen tulee antaa lautakunnille raportti talouden toteutumisesta kuukausittain ja esittää tarvittaessa toimenpiteet tasapainotusta varten. Lautakuntatasoisten toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen tulee esittää kahdesti vuodessa osavuosikatsauksessa. Toimialojen tulee käsitellä johtoryhmissään kuukausittain talouden toteutumisraportit sekä niiden perusteella mahdollisesti tehtävä toiminnan uudelleenarviointi määrärahojen riittävyyden varmistamiseksi.

Arvonlisäverokäytäntöjen oikeellisuuden varmistaminen

Toimialojen tulee toiminnassaan varmistaa arvonlisäverokäytäntöjen oikeellisuus. Erityisesti uuden toiminnan ja projektien käynnistämisen yhteydessä on selvitettävä oikea arvonlisämenettely.

Toimialojen tulee ilmoittaa kaupunkitoimitiloille heti, kun niiden käyttämien tilojen käyttötarkoitus muuttuu.

Vastuuhenkilöt

Lautakuntien on vuosittain käyttösuunnitelman yhteydessä määrättävä henkilöt, jotka sen puolesta asiatarkastavat ja hyväksyvät tositteet, ellei hyväksyjää ole määrätty johtosäännössä. Hyväksyjän on tarkistettava, että käytettävissä olevaa määrärahaa ei ylitetä. Toimialat päättävät ja ilmoittavat erikseen mahdollisista henkilömuutoksista vuoden aikana.

Hankinnat

Yhteishankinnat tehdään mahdollisuuksien mukaan Keski-Pohjanmaan alueen hankintayksikköjen kanssa yhteistyössä. Yhteishankintoja voidaan tehdä myös valtion ja kuntien yhteishankintayksikön Hanselin tai muiden yhteishankintayksiköiden kautta.

Lautakuntien tulee päättää toimialansa erillishankintojen hankintavaltuudet ja euromääräiset rajat, ellei niitä ole jo määritelty lautakunnan toimintasäännössä. Leasinghankintojen päätöksissä noudatetaan muiden hankintojen päätösvaltuuksia koskevia hankintarajoja.

Tilojen vuokraaminen

Ulkopuolisten tilojen vuokrauksesta päättää tilatiimi, joka tarvittaessa esittää asian kaupunginhallituksen päätettäväksi. Lautakuntien on tilasuunnittelussaan huomioitava valtuuston hyväksymän tavoitteellisen toimitilaohjelman periaatteet ja linjaukset

Taloushallintopalvelut